

RİSK ODAKLI İÇ DENETİM PLANLAMASI

ALİ RIZA EŞKAZAN

Riskler ve İç Denetim

Kâr maksimizasyonu amacı çerçevesinde faaliyette bulunan tüm organizasyonlar ekonomik riskler ile karşılaşmaktadır. Ayrıca faaliyette buldukları ekonomik, sosyal, politik ve kültürel yapıdaki değişim ve gelişmelere bağlı bir dizi risklerde söz konusu olmaktadır.

Risk, bir organizasyonun rekabet ve mali gücü ile ürün ve hizmetlerinin kalitesini koruma becerisini etkiler. Denetlenebilecek alanları ve bu alanlara ilişkin risk faktörlerini ve bunların önemini değerlendirmek **İç Denetçinin görevidir.**

Organizasyon neye ulaşmak ister? Organizasyonun hedeflerine ulaşmasını neler engeller? Organizasyon riskleri sınırlandırmak için neler yapabilir? Organizasyon bu riskleri nasıl yönetir? **İç denetim faaliyeti** ile bu süreç içerisinde yönetime destek fonksiyonunu yerine getirilmelidir. **İç Denetçiler**, organizasyonun sorumluluklarının etkin bir şekilde yerine getirilmesi, kontrollerin kabul edilebilir maliyetlerle tanımlanması, risk değerlendirme ile bu risklerin etkilerinin azaltılması yönünde alınacak önlemler konusunda önerilerde bulunmakla sorumludurlar.

İç denetimin tanımında da belirtildiği üzere iç denetim organizasyonun risk yönetim, kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek amacıyla yönelik sistemli ve disiplinli bir yaklaşım getirerek organizasyonun hedeflere ulaşmasına yardımcı olur.

Risk Değerleme

Yönetim, risklerin ve kontrol ortamının belirlenmesinden sorumludur. Organizasyon risk değerlendirme için bir ortama sahip ise iç denetçi bu yapı üzerinde çalışabilir. Böyle bir ortam yok ise iç denetçilerin çalışmaları üst yönetime organizasyondaki mevcut riskler hakkında bilgi sağlayacaktır.

Risk değerlendirme ile yapılan planlama, İç Denetimi reaktif kontrole dayalı olmaktan çıkarıp, riske dayalı ve proaktif bir fonksiyona dönüştürmektedir.

Etkin bir risk değerlendirme ile İç Denetçi mevcut sorunlara çareler sunmakla kalmaz, problemleri

önceden görerek organizasyonu kayıplardan veya kaçırılan fırsatlardan korumada önemli bir rol oynar. Uluslararası İç Denetim Mesleki Uygulama Standartlarında ifade edildiği üzere, denetlenecek birimler arasında İç Denetim faaliyetini bölüştürmek için risk değerlendirme kullanılmalıdır.

İç denetim departman yöneticisi, öncelikle yıllık iç denetim planının hazırlanması için risk değerlemeyi kullanmalıdır. Risk odaklı iç denetim planında amaç; yüksek etkili alanlara odaklanmak sureti ile denetim kaynaklarının organizasyon önceliklerine göre tahsis edilmesidir.

Risk değerlemesinden yıllık denetim planının hazırlanmasının yanı sıra her bir denetim uygulama sürecinde denetim hedeflerinin ve kapsamının oluşturulmasında da yararlanılır.

Risk değerlendirme risklerin karakteristiklerinin tanımlandığı ve sınıflandırıldığı **riski tanımlama**, olası sonuçların ölçüldüğü, **riski ölçme** ve risklerin birbirleri ile ilişkilendirildiği **öncelikleri belirleme** aşamalarından oluşmaktadır.

Risk değerlemesinin başarısı için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir.

- Organizasyonun ihtiyacı ve kaynaklara göre risk değerlendirme modeli değerlendirilerek mümkün olduğunca basit tutulmalıdır. Modeller, risk değerlemeyi başkaları tarafından daha kolay anlaşılmalı, değerlendirmelerde devamlılık sağlar ve başkalarına aktarmak için kullanılabilir.
- Risk değerlendirme de iç güdüler önemlidir. Değerleme denetçiye anlam ifade etmelidir.
- Başarılı risk değerlendirme sürecinin anahtarı iç denetçinin riski anlaması ve teşhisidir.
- Yöneticiler risk değerlemeye katılmalıdır.
- Risk değerlendirme süreci, yönetim ve denetçilerin her ikisi tarafından da kabul edilen faydalı sonuçlar üretmelidir.

Risk odaklı denetim planını oluşturmak için uygulanacak risk değerlendirme modeli; yönetimce istenilen zamanda sonuçlar üretmeli, mantıksal ve gerçekçi olmak gibi yönetimce genel kabul görmüş sonuçlar üretmeli, bilgiyi üretirken katlandığı maliyetten daha fazla değerde bilgi üretmelidir.

Risk Odaklı İç Denetim Planlaması

Risk odaklı denetim planında amaç; denetim kaynaklarının riskin etki ve olasılık bileşiminin en yüksek olduğu alanlara yoğunlaşmasıdır.

Risk odaklı iç denetim planı ;

- İç denetçi için kılavuzdur.
- İç denetim bütçe taleplerini destekler.
- Yönetimin denetim planlarına katılımı ve denetim alanlarındaki sorumluluğunun elde etmenin bir yoludur.
- İç denetçilerin kendi başarılarını ölçümü vasıtası ile bir standarttır.
- İç denetim faaliyetinin uzman bir kontrol altında olduğunun göstergesidir.

Risk odaklı iç denetim planı ayrıca; denetim evreninin değerlendirilmesinde analitik yaklaşım sağlar, potansiyel riskleri ortaya koyar, denetimin kapsamının yüksek riskli alanlara yönelmesini teşvik eder, denetim kaynaklarını en iyi sonucu ortaya konacak şekilde dağıtır ve yönetime kurumsal riski ölçmek veya değerlendirmek için araç sağlar.

Risk odaklı iç denetim yaklaşımı, iç denetim fonksiyonu uygunluk esaslı klasik rolünden

çıkartarak, kritik iş risklerine odaklanmaya yönlendirilmesine yardımcı olur.

Risk esaslı denetim planları hazırlanırken risk değerlendirme ile birlikte iç denetim biriminin kadro, bütçe ve zaman kullanımları birlikte değerlendirilir. Departmanın mevcut kullanılabilir denetim günü programlı veya program dışı çalışmalara dağıtılır. Plan dışı çalışmalar yönetimin özel talepleri, denetimlerin izleme sürecinde özellikle hassas alanların gözden geçirilmesi ve yönetim ile görüşmeleri esas alır.

Risk değerlendirme ve bu bağlamda hazırlanan risk odaklı iç denetim planı, iç denetim departmanının organizasyonu ve yönetiminde etkinlik ve verimlilik elde edilmesinde önemli bir araçtır.

Uluslararası iç denetim mesleki uygulama standartları madde 2010 İç Denetim Yöneticisi, kurumun hedeflerine uygun olarak, iç denetim faaliyetinin önceliklerini belirleyen risk esaslı planlar yapması gerektiğine, madde 2010.A1 ise iç denetim faaliyetinin çalışma planının en az yılda bir kez yapılan risk değerlendirmesine dayanması gerektiğine işaret etmektedir.